

PROBLEMATICI ALE INTEGRITĂȚII FAMILIEI CREȘTINE CONTEMPORANE

Ps. dr. Lucian RĂCILĂ

Universitatea din Craiova,

Director Departamentul de Educație

Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, Conferința Oltenia, Craiova

lucian3ro@yahoo.com

Abstract: Issues of the Integrity of the Contemporary Christian Family

The family is a divine institution founded by God since the creation of man, which has a sacred character, and an important mission, that of becoming a deep community of life and love, which preserves, discovers and communicates all Christian values. Against the growing background of the phenomenon of religious secularization, the integrity of the Christian family has suffered more and more value involutions, finding itself today at the time when serious problems such as infidelity, cohabitation, abortion, migration or domestic violence have taken strong roots in practical living. The solution would be a return to the roots of the Christian values provided for in the Bible, to a practical experience of them in the family as well as in the community, which would give rise to correct, integral and genuine Christian attitudes and behaviors in today's society.

Keywords: *familie, integritate, creștin, infidelitate, concubinaj, divorț, avort, migrație*

Introducere

Despre conceptul de familie, fie ea tradițională sau nu, s-au scris multe lucruri în timp, însă familia nu este despre teorie, ci despre practică. Diferența dintre teorie și practică stă în valorile morale și personale ale fiecărui individ. Suntem focuși pe lucrurile superficiale și, fără să ne dăm seama, de cele mai multe ori devenim superficiali pentru că ne îndepărtăm de esență.

Afirmația conform căreia familia constituie un factor determinant al educației copiilor reprezintă un loc comun. Prea adesea însă, atunci când vine vorba despre educația religioasă în familie, se manifestă tentația de a privi lucrurile superficial sau chiar ignorarea unor elemente esențiale, dar nu întotdeauna comode, pentru confortul psihic al părinților, care tind să delege școlii, unii dintre ei și Bisericii, întreaga responsabilitate privind această dimensiune-cheie în ansamblul pe care trebuie să-l formeze educația integrală.

Astfel că, potrivit unui studiu efectuat de către grupul Barna¹, doar 25% dintre creștinii evanghelici practicanți din Statele Unite trăiesc în familii unde rugăciunea, studiul biblic și vestirea Evangheliei reprezintă activități familiale practicate în mod regulat, iar 28% trăiesc în medii familiale care nu practică niciuna dintre activitățile de pe listă.

Studiul, care a cuprins adolescenți și adulți, a relevat faptul că, printre creștinii practicanți, doar o minoritate se bucură de privilegiul de a trăi într-o casă unde credința este practică cu entuziasm de către toți membrii familiei.

Scopul sondajului a fost de a afla *cum este practică credința în comun în familiile creștine*, și nu de creștini în mod individual. Creștinii care locuiesc singuri nu au fost incluși în sondaj.

Creștinii practicanți, conform grupului Barna, sunt cei care consideră faptul că „credința joacă un rol foarte important în viața lor și care au participat la serviciul de închinare dintr-o biserică cel puțin o dată, în ultima lună.”

Participanții la sondaj au trebuit să răspundă la întrebări privind trei teme principale: *practici duhovnicești* – definite ca fiind rugăciunea și studiul zilnic al Scripturii; *discuții cu teme spirituale* – conversații despre Dumnezeu în comun cu familia, cel puțin o dată pe săptămână; *ospitalitate* – definită ca fiind obiceiul de a primi în casă la masă persoane din afara familiei, cel puțin de câteva ori pe lună în sensul de părtășie sau prietenie.

Doar 25% dintre creștini trăiesc în familii unde aceste trei elemente sunt practicate, 33% locuiesc în familii care îndeplinesc practici duhovnicești sau au conversații spirituale, și doar 14% trăiesc în familii care practică ospitalitatea. 28% trăiesc în familii care *nu practică deloc acest lucru*. Familiile cu un nivel ridicat de credință entuziastă reprezintă un etalon, pentru că acolo timpul petrecut împreună este unul de calitate.

1 Sursa: christianheadlines.com.

În aceste familii, se practică împreună diverse jocuri (32%), se ia în comun masa (63% mănâncă micul dejun împreună, și 75% cina), iar membrii familiei își împărtășesc gândurile și sentimentele aproape zilnic. Credința practică în comun se corelează și cu disciplina de grup, cum ar fi munca în casă sau în grădină, ori organizarea diverselor activități sau întâlniri în familie.

Dacă ne orientăm spre România², credința într-o Ființă Divină este extrem de puternică și de larg răspândită. Primează factorul „identitate”, acordul cu valori sau principii creștine fiind, în funcție de subiect, ușor mai mic.

- + 95% cred în Dumnezeu
- + 89% se auto-consideră religioși
- + 79% vor să fie morali și să aibă valori creștine concrete
- + 44% afirmă că se roagă zilnic
- + 33% se auto-consideră religioși practicanți
- + 21% merg săptămânal la biserică

Prin contrast, aplicarea în viața de zi cu zi a normelor religioase (ex. rugăciunea, citirea Bibliei, mersul la biserică) este mai puțin populară. Acțiunile propriu-zise care să marcheze o implicare mai puternică a religiei în societate (precum un referendum pe o temă conservatoare sau susținerea cultelor de către stat) beneficiază de o susținere minoritară.

Astfel, se poate trage concluzia că religiozitatea în România este un fenomen complex și multi-stratificat, existând anumite stadii intermediare de poziționare între auto-identificarea generică drept „religioasă/religios” și activism/militantism, însă destul de puțini pun în practică valorile creștine în viața de zi cu zi.

Astăzi, familia creștină este confruntată cu multe probleme îngrijorătoare, atât pe plan social, cât și în plan spiritual. Statisticile naționale și cele ale Uniunii Europene consemnează o creștere a numărului de divorțuri, a infidelității conjugale, a numărului tot mai crescut de avorturi, a fenomenului de migrație a unuia dintre parteneri, asociate cu o scădere a numărului căsătoriilor (preferarea concubinajului) și a natalității.

Cauzele interioare, cele din spațiile profunde ale naturii umane care conduc la slăbirea și destrămarea vieții de familie sunt multiple și complexe. Însă, cea mai frecventă dintre ele este *egoismul* sau iubirea exagerată

² Eurostat, Monitorul social, 16.01.2018, în <https://monitorsocial.ro/data/credinta-religioasa-in-romania/>.

de sine, din cauza căreia membrii familiei nu-și mai îndeplinesc, total sau parțial, obligațiile pe care le au față de partener, copii sau de cei apropiați.

În lucrarea de față vom încerca să abordăm câteva dintre aceste problematice ale familiei creștine contemporane și să oferim anumite remedii spirituale sau sociale ce se impun în rezolvarea acestora.

Scurt istoric al familiei

„Familia este o formă complexă de relații biologice, sociale, materiale și spirituale între oameni legați prin căsătorie, sânge sau adopție. Fiind un fenomen social, ea se dezvoltă o dată cu dezvoltarea societății și se modifică în raport cu aceasta.”³

De-a lungul istoriei, bărbatul și femeia au conviețuit, indiferent de gradul de dezvoltare al societății, indiferent de gradul de implicare al celor două sexe în realizarea funcționalității diadei din care făceau parte. Referințe privind aceste atracții interpersonale se pot găsi cu ușurință în învățătura tradițiilor antice. Legea atracțiilor sexuale, se găsește exprimată încă de la Platon, care pune la baza ei un complementarism, reprezentat printr-un obiect tăiat în două părți folosit în vechime pentru recunoașterea reciprocă a două persoane. În mod analog, spune Platon, fiecare ființă poartă în sine o jumătate a întregului doveditor și caută instinctiv și neconștient „frântura ruptă din el însuși”, cu alte cuvinte complementul, astfel încât „ambele părți să devină una”.⁴

Alți cercetători pleacă de la premisa că fiecare bărbat poartă în sine, nu imaginea unei femei anume, ci a unei femei în genere. Această imagine este o însușire ereditară transmisă din vremuri străvechi și înscrisă în sistemul organic, un arhetip al tuturor experiențelor liniei ancestrale privind natura feminină. Același lucru e valabil și în ceea ce privește femeia, care are și ea o imagine înăscută a bărbatului. El numește prima imagine „anima”, iar pe cea de-a doua „animus”. Pentru ambii parteneri acestei imagini oferă „posibilitatea de a găsi o replică a propriilor complicații în ființa multiformă a celuilalt”⁵.

3 Maria Voinea, *Familia și evoluția sa istorică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 5.

4 J. Evola, *Metafisica Del Sesso*, Roma, Edizioni Mediterranee, Editura Humanitas, București, 1994, p. 37.

5 C. G. Jung, *Căsătoria ca relație psihologică*, volumul III, Editura Anima, București, 1994, p. 74.

Dublul caracter biologic și social al familiei este surprins de Karl Marx în afirmația: „producerea vieții, atât a celei proprii prin munca, cât și a celei străine prin procreare, apare ca o dubla relație socială, în sensul că presupune colaborarea mai multor indivizi.”⁶ „Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea statului.”⁷

În privința apariției familiei moderne, aceasta se naște pe fondul unui individualism, iar în urma revoluției franceze, se accentuează diferențierea rolurilor sexuale dar se limitează, într-o oarecare măsură puterile tatălui. Odată cu anul 1972 se secularizează căsătoria, fapt care eliberează femeia de sub despotismul marital.⁸

La sfârșitul secolului XX întâlnim familia structurată, ce cuprinde o pluralitate de configurații familiale: concubinaje, cupluri fără descendenți, căsătorii deschise sau familii reconstituite, adaptate realității sociale contemporane. Acest tip de familie pare a fi cel mai potrivit pentru afirmarea individualității, în special pentru femeie, dar pare a avea consecințe foarte grave și total nefaste pentru societate.

Familia creștină

O societate care-și permite ca unitatea familiei să se năruie, va ajunge la un final eșec, iar exemplul clasic și elocvent, este cel al Imperiului Roman. În cartea intitulată „Declinul și căderea Imperiului Roman”, sunt analizate cinci motive principale din a căror cauză s-a prăbușit Imperiul Roman. Primul din cele cinci motive este că el a subminat demnitatea și sfințenia căminului.⁹

Trăind într-o societate creștină, setul de valori și precepte moral-creștine ar trebui să fie cunoscute și însușite de fiecare familie, iar educația ar trebui să conlucreze în acest sens fiindcă scopul ei este de a modela semenii pentru o bună integrare socială. Există o relație logică între anumite valori și atitudini, valorile dintr-un anumit domeniu fiind

6 Maria Voinea, *op. cit.*, p. 8.

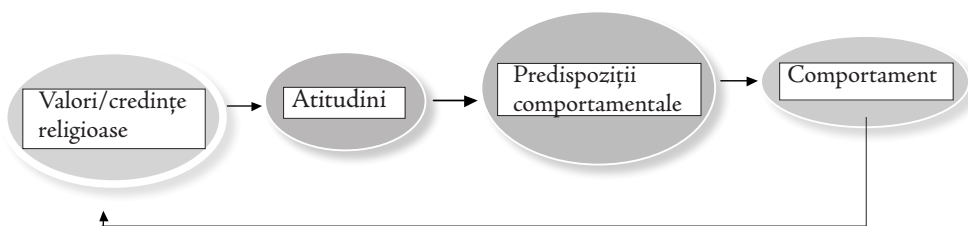
7 Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.16.

8 L. Hunt, *Revoluția franceză și viața privată*, volumul V, Editura Meridiane, București, 1995, p. 29.

9 Will Durant, Simon and Schuster, *The Story of Civilization, Caesar and Christ*, Volumul III, NY, 1975, p. 134-135.

direct legate de atitudinile și comportamentele incluse în sfera respectivă. Această legătură dintre atitudini și valori are o importanță crescută, deoarece valorile pot fi conceptualizate separate, dar nu pot fi studiate separate.

La rândul lor, atitudinile servesc o serie de intenții comportamentale, ceea ce înseamnă că un comportament poate să apară ca urmare a unei reacții la o situație specifică, situație care generează la nivel individual o anumită atitudine.¹⁰

Potrivit schemei de mai sus, o valoare de tipul *credinței religioase* cu toate elementele pe care aceasta le înglobează, poate să genereze o atitudine, care la rândul ei să creeze anumite predispoziții comportamentale, ce se pot deveni comportamente deschise în timp, în funcție de context. Este important de reținut că valorile sădite în familie, devin atitudini și în final generează un comportament pentru fiecare membru al acesteia.

Biblia indică în mod clar că semnul distinctiv al credincioșilor creștini este calitatea relațiilor lor (inter)umane în biserică și în familie. Este în spiritul lui Hristos să iubești și să accepți, să fi fidel partenerului tău, să cauți să afirmi și să îi clădești pe ceilalți, decât să fi egoist sau să comiți un abuz ori să-ți denigrezi partenerul. Printre urmașii lui Hristos nu ar trebui să existe violența, infidelitatea, controlul, tirania, abuzul de putere sau de autoritate.

Motivate de dragostea lor pentru Hristos, familiile creștine sunt chemate să arate respect și preocupare pentru binele celorlalți, prin acceptarea și egalitatea partenerilor și prin a face cunoscut că fiecare persoană are dreptul la respect și demnitate. Eșecul de a te raporta la ceilalți în acest mod violează personalitatea lor și devalorizează ființele umane create și răscumpărate de Dumnezeu.

10 M. Fishbein, I. Ajzen, *Belief, Attitudes, Intention and Behaviour – An introduction to Theory and Research*, Wesley Publishing Company, Massachusetts: Addison, 1975, p. 14.

Pentru a fi o unire desăvârșită între soți, căsătoria comportă o *dragoste desăvârșită*. De aceea ea trebuie să fie indisolubilă: „ceea ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă” (Matei 19:6)

Chiar dacă familia se confruntă cu multe probleme, soții se dăruiesc ei înșiși pe altarul familiei și sunt chemați la o conviețuire curată, sinceră și pentru toată viața. Ei trebuie să asigure o educația religioasă corectă în familie orientată spre elaborarea unei viziuni interioare, de maturizare echilibrată a tuturor celor din casă.

Niciodată valorile creștine nu vor crește de la sine, fără o experimentare zilnică, reală și concretă, la fel cum nici Roadele Duhului Sfânt (Galateni 5) nu vor crește în viața noastră spirituală fără o îngrijire atentă, o lepădare de sine și o purtarea zilnică a Crucii lui Hristos în inima noastră.

Pentru a transmite generațiilor viitoare valorile creștine autentice este nevoie să ne preocupăm de cadrul moral, în care trăiește omul. Iar cel mai bun cadru îl reprezintă familia. Mai precis, familia creștină, întemeiată în duhul Evangheliei lui Hristos. Aici se formează personalitatea.¹¹ De aici trebuie să pornească integritatea persoanei, demnitatea umană¹², principiile creștine, dar și lipsa dualității, a ipocriziei sau a fariseismului.

Viața creștină împlinită presupune ca membrii familiei să facă măcar câteva lucruri: să se roage împreună acasă, să stea la masă împreună, să comunice eficient, abordând subiecte importante, să participe împreună la biserică, să petreacă timp de calitate împreună la o destindere agreabilă etc.

Familia creștină ar trebui privită ca un templu sfânt¹³, în care se depozitează plinătatea virtuților creștine, deoarece ea este celula din care s-a născut și pe care se bazează societatea omenească, dar și comunitatea bisericească, lărgind hotarele împărăției lui Dumnezeu.

În același timp, nu trebuie omis faptul că în contextul globalizării societății contemporane și pe fondul secularizării și laicizării religiei, s-a

11 *Viața de familie (pedagogia încrederii, relațiile dintre frați, psihologia supărării, despre libertate și ascultare, despre educație)*, trad. Adrian Tănase-Vlas, București, Editura Cartea Ortodoxă, 2009, p. 149.

12 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Plea for Human Dignity”, *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, Volume 1, Year 2016, pp. 29-43.

13 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Familia, o grădină a Domnului”, în *Argeșul ortodox*, Curtea de Argeș, anul IX, nr. 468, p. 7.

declanșat o *criză a elementului sacru* în societate, apărând o serie de problematici (unele le vom aborda în capitolul următor) cu care familiile creștine actuale luptă sau în care se complac: avortul, divorțul, abandonul copiilor, fuga permanentă după plăceri, consumerism, infidelitate, minciună, fariseism, violență domestică, toate acestea și multe altele sunt rănilile și dușmanii căsătoriei și familiei creștine, ai oricărui cămin conjugal, precum și ai societății.

Cu cât familia va fi mai temeinic consolidată spiritual, cu atât mai bine vor rezista asediului imoralității. Cu cât legătura dintre părinți, copii și biserică se va adânci, cu atât familia își va reveni mai repede din derută și își va regăsi *echilibrul spiritual*.

Problematici privind conceptul de integritate în familia creștină actuală

Pentru un *creștin*, a fi moral înseamnă a căuta *întotdeauna să-L onoreze pe Dumnezeu* în orice acțiune pe care o întreprinde. E moral să fii făcător de pace, cu Dumnezeu, cu sufletul propriu și cu semenii; e moral să lupți pentru dreptate și pentru o viață virtuoasă; e moral să te sacrifici pentru credință și Biserică; e moral să practice creștinismul pe care îl pretinzi.

Este o certitudine faptul că au existat întotdeauna pericole care au amenințat integritatea creștinului sau a familiei creștine, probleme cu care se confruntă aceasta din urmă sau cauze ce duc la destrămarea ei, divorțul fiind finalitatea familiei nucleare, tradiționale sau „moartea morală a familiei”¹⁴.

Sintetic, principalele probleme cu care se confruntă familia creștină azi, în România, sunt:

- + slăbirea vieții spirituale în familie;
- + sărăcia și șomajul;
- + dorința de câștig material imediat și cu orice preț;
- + alcoolismul și drogurile;
- + concubinajul și căsătoriile de probă, infidelitatea conjugală, divorțurile;
- + lipsa unei educații corespunzătoare a copiilor;
- + plecarea la lucru în străinătate a unuia sau a ambilor soți;

14 Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula, *Familia azi. Probleme pastorale și sociale*, în revista „Glasul Bisericii”, anul LVII (2001), nr. 9-12, p. 124.

- ✦ avorturile și disensiunile în familie;
- ✦ literatura și filmele porno;
- ✦ ofensiva publică a unor manifestări sexuale contrare familiei tradiționale;
- ✦ conviețuirea familiilor tinere în spații inadecvate (cu părinți sau cu mai multe familii în aceeași locuință). În cele ce urmează vom analiza patru dintre acestea.

A. Infidelitatea/Adulterul

Adulterul reprezintă actul sexual voluntar dintre o persoană căsătorită și o altă persoană care nu este căsătorită cu prima.

În majoritatea cazurilor și în special în țările occidentale, se consideră că numai persoana căsătorită a comis adulter, iar dacă ambele persoane sunt căsătorite (dar nu una cu cealaltă) se consideră că au comis acte separate de adulter.

În alte țări, ambii sunt considerați vinovați indiferent de circumstanțe, iar în altele numai femeia poate fi acuzată de adulter. Adulterul se pedepsește cu moartea în Brunei, Arabia Saudită, Somalia și Yemen, țări care aplică cu strictețe legea islamică (Shari'a).

Adulterul mai poartă și denumirea de *relație extraconjugală* sau *infidelitate*. Termenul „adulter” poartă adesea o semnificație morală sau religioasă, în timp ce „relație extraconjugală” este neutru din acest punct de vedere.

În unele țări, adulterul este ilegal, iar în majoritatea culturilor este privit ca un act imoral, ducând adesea la stigmatizare socială. Cu toate acestea, trei studii recente în Statele Unite arată că aproximativ 10-15% din femei și 20-25% din bărbați au întreținut relații sexuale extraconjugale cel puțin o dată în viață.

În Statele Unite, este o afirmație comună că „onestitatea este cea mai bună politică”. Dar cercetările sugerează că americanul mediu se situează de două ori pe zi – de fapt, un studiu chiar a descoperit că aproximativ 60% dintre participanții săi nu au putut depăși 10 minute fără să mintă. Deși unele dintre aceste momente ar putea constitui simple fibre, necinstea și infidelitatea dintre cupluri pot provoca daune grave și de lungă durată a relației. Aproximativ 20% dintre bărbații căsătoriți și 13% dintre femeile căsătorite au înșelat, potrivit Institutului de Studii Familiale, și totuși se știe atât de puțin despre ce se întâmplă de acolo.

Francezii și italienii sunt în topul infidelității, peste 55% dintre bărbați și aproximativ o femeie din trei (32% în Franța și 34% în Italia) cedând deja tentației, conform unui sondaj efectuat în șase țări de Institutul francez de sondare a opiniei publice (IFOP).

Potrivit AFP, **procentul bărbaților care au fost infideli este mai redus în „țările cu dominantă protestantă”**, precum Regatul Unit (42%) sau Germania (46%), în timp ce această cifră ajunge la 51% în Belgia, se arată în sondajul realizat în Franța, Germania, Spania, Italia, Belgia și Marea Britanie, pentru Gleeden, un site de întâlniri extraconjugale.¹⁵

Maryse Vaillant, psiholog, a declarat pe site-ul francez *The Local* încă din 2011 că e vorba de cultura locului: „Cultura noastră nu este la fel de aspră în privința infidelității ca în țările anglo-saxone. Este diferită de SUA, acolo unde înșelăciunea partenerului este văzută ca fiind ceva foarte negativ de către cel trădat, de întreaga comunitate, chiar și de trădător. Acolo, oamenii ar prefera să divorțeze și să se recăsătorească, în timp ce în Franța nu este așa grav ca cineva care este căsătorit să aibă și alte relații în același timp.”¹⁶

Într-adevăr, un alt sondaj de cercetare a constatat că doar 47% dintre francezi credeau că înșelăciunea este „inacceptabilă din punct de vedere moral”, comparativ cu 84% dintre americani.¹⁷

Infidelitatea în România. Adulterul a fost dezincriminat în România în 2006.¹⁸ Până la dezincriminare, acțiunea penală pentru această infracțiune se punea în mișcare la plângerea prealabilă a soțului nevinovat și se pedepsea cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă.¹⁹

În cazul **adulterului** în familiile creștine din România, conform unui studiu lansat pentru prevenirea SIDA din anul 2011, 21% dintre bărbații români și 12% dintre femei au recunoscut că și-au înșelat partenerul. Cercetătorii cred că în realitate procentul este mai mare.²⁰

15 Survey Reveals Which European Country Cheats Most, 06.12.2017 în <https://www.huffpost.com>.

16 Matthew Warren, *Why it really is OK to stray in France*, <https://www.thelocal.fr/20111007/1418>.

17 Richard Wike, French more accepting of infidelity than people in other countries, PEW RESEARCH CENTER, 14.01.2014, în <https://www.pewresearch.org>.

18 Art. 304 Cod penal Adulterul INFRAȚIUNI CONTRA FAMILIEI | Vechiul Cod Penal actualizat

19 Codul Penal din 1968 - Adulterul

20 Marian Păvălașcu, *De ce divorțează românii*, Joi, 03 august 2017, 23:30 în libertatea.ro.

În cartea *Statutul unei relații: Regândirea infidelității*, Esther Perel a analizat motivul și impactul infidelității, în special al sexului feminin. Din 1990, până în prezent, rata femeilor căsătorite care își înșală soții a crescut cu 40%, în timp ce rata în rândul bărbaților a rămas aceeași, potrivit psihanalistei Esther Perel, relatează CNN.²¹

Multă vreme adulterul a fost singura cauză care făcea posibil divorțul. Despre adulter găsim referințe atât în Vechiul Testament (Geneza 20:14), unde vedem că gravitatea acestui fapt este atât de mare și dăunătoare familiei încât Dumnezeu a reglementat acest lucru în porunca a-VII-a: „Să nu fi desfrânat/ Să nu precurvești”, apoi, în (Leviticul 18:20) se spune: „cu femeia aproapelui tău să nu te culci... ca să (nu) te spurci”, cât și în Noul Testament, unde Mântuitorul condamnă adulterul și-l consideră ca pe un motiv de divorț: „Oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, o va face să săvârșească adulter, și cine va lua pe cea lăsată săvârșește adulter” (Matei, 5:38).

Gravitatea adulterului²² constă în faptul că, pe lângă păcatul săvârșit și trădarea față de celălalt soț, răpește și prostituează un trup ce este proprietatea altuia și aduce dezolare și ruină în sânul familiei.

B. Concubinajul/Coabitarea

Concubinajul este acea relație interumană în care doi adulți hotărăsc să trăiască și să se gospodărească în comun. Majoritatea statelor europene au reglementat concubinajul mai ales din cauza numărului mare de copii născuți din cupluri necăsătorite.

Sociologia definește concubinajul ca „un mod de a trăi împreună al cuplurilor moderne, în afara contractului de căsătorie”²³, deși în cadrul acestei coabitări cei doi realizează majoritatea funcțiilor familiei, trăirea în concubinaj este o percepție falsă și dăunătoare societății și sufletului mai ales. Preferința cuplurilor din ziua de azi pentru concubinaj, față de căsătorie, pare să aibă o „bază solidă” – un studiu recent²⁴ arată că simpla coabitare are aceleași beneficii ca și căsătoria. Studiul realizat la Universitatea Cornell a implicat monitorizarea unor cupluri căsătorite și

21 Kim Brooks, *The changing reasons why women cheat on their husbands*, 13 marie 2018, <https://edition.cnn.com>.

22 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Să nu treci pe interzis în familia ta!”, *Argeșul ortodox*, Curtea de Argeș, anul X, nr. 521, p.5.

23 Maria Bulgaru, *Sociologie*, vol. II, CE USM, Chișinău, 2003, p. 74.

24 Liviu Stroie, *Căsătorie sau concubinaj?*, 20.01.2012 în ziare.com.

compararea lor cu celibatariei sau cu persoanele care trăiesc în concubinaj. S-a constatat că persoanele căsătorite sunt mai sănătoase decât persoanele care trăiesc în concubinaj, însă ambele categorii de persoane sunt mai fericite decât persoanele celibatate.

Miturile concubinajului²⁵. Cercetătorul Mike McManus, de la revista World, comentează trei posibile interpretări false ale statisticilor actuale și le confruntă cu date obținute în urma unor studii anterioare acestor statistici.

Mitul 1: Concubinajul/coabitarea este un pas spre căsătorie. Numărul cuplurilor cu parteneri care locuiesc împreună a crescut de 13 ori în ultimii 30 de ani, a atras atenția cercetătorul. Durata medie a coabitării unui cuplu este de aproximativ 18 luni, ceea ce înseamnă că aproximativ 4,6 milioane de cupluri decid să locuiască împreună în fiecare an. Dintre acestea doar 30% au transformat legătura lor într-o căsnicie. Celelalte 70 de procente ale cuplurilor care s-au despărțit după ce au locuit împreună trec prin experiența „divorțului premarital”, care poate fi la fel de dureroasă ca un divorț cu acte.

Mitul 2: Concubinajul/coabitarea este o căsătorie de probă. Autoul spune că este mai degrabă un divorț de probă, care testează dacă despărțirea se va întâmpla înainte sau după nuntă. Potrivit unui studiu efectuat în SUA anilor 1989, „căsniile care sunt precedate de coabitare au o rată de divorț cu 50% mai crescută decât cele care nu au fost precedate de coabitare”. Dacă sociologii au explicat inițial această diferență observând că cele mai multe din cuplurile studiate proveneau din medii sărace și nu beneficiaseră de o educație solidă, un raport ulterior (1995-2002), care a evaluat cupluri provenite din clasa de mijloc a societății americane a observat că rata divorțurilor a crescut cu 11%. Potrivit unui studiu Penn State, partenerii care locuiesc împreună înainte de căsătorie, chiar și pentru o lună, experimentează o comunicare și o capacitate de rezolvare a problemelor mai precare decât cei care nu au locuit împreună anterior căsătoriei.

Se pare că partenerii care locuiesc separat înainte de nuntă au mai mult respect pentru sine și mai mult respect pentru partener.

Mitul 3: Ce facem noi nu e treaba nimănui. Din nou, cercetătorul infirmă afirmația, argumentând faptul că copiii ai căror părinți au trăit

25 Semnele Timpului, *Statisticile contrazic trei mituri frecvente despre concubinaj*, 07.09.2010 în semneletimpului.ro.

în concubinaj sunt adesea crescuți de mame singure, care se confruntă cu numeroase lipsuri și greutateți. El, ridică și problema costurilor asupra societății ale familiilor monoparentale. Un studiu al Fundației Heritage estimează că fiecare dintre cele 13 milioane de familii monoparentale din SUA îi costă pe contribuabilii americani aproximativ 20.000 de dolari pe an, raportat la necesarul din 2004. Jumătate din aceste familii sunt rezultatul nașterii în urma coabitării.

În România, potrivit studiului *Viața de familie – 2008*, realizat de Fundația Soroș Romania, citat de FrontNews, numărul cuplurilor formate din parteneri care locuiesc împreună, dar nu sunt căsătoriți legal, este relativ mic, acest tip de conviețuire fiind întâlnit doar la 5,7% din populație. Însă procentul copiilor născuți în afara căsătoriei este destul de ridicat, 31%. Motivele cel mai des invocate pentru care unii români preferă concubinajul căsătoriei sunt dificultățile financiare, lipsa unei locuințe proprii (90% dintre respondenți), comoditatea și lipsa de încredere în relație.

Concubinajul nu este o alternativă la căsătorie. Este greșit să vedem în concubinaj o alternativă, chiar și de compromis, la căsătorie. Există o diferență extrem de nuanțată între viața de cuplu și viața de familie. Cuplul rămâne o monadă închisă, neavând la bază un legământ înaintea lui Dumnezeu. Căsătoria, pe de altă parte, se întemeiază tocmai pe deschiderea față de relația cu Dumnezeu.

Concubinajul – neasumarea unei căsătorii. Cei ce trăiesc în concubinaj, nu își asumă rolul pe care Dumnezeu ni l-a dat fiecăruia dintre noi, acela de a întemeia un cămin sfânt, un legământ ce poartă autoritatea Sa. Concubinajul nu este numai ca o indiferență în a căuta Crucea lui Hristos, dar și o fugă de ea. În acest fel, creștinii care o practică se lipsesc de această bucurie a dragostei ce se jertfește. De aceea, concubinajul este un mod de viață nedeplin, cu o bucurie limitată la cele materiale, trecătoare. Concubinajul se întemeiază pe neasumarea voturilor căsătoriei. Așa se face că cei ce trăiesc în concubinaj, sfârșesc însă regretabil, prin a urma ceea ce este neplăcut lui Dumnezeu și oamenilor.

Provocarea în căsătorie, pentru fiecare dintre soți, constă tocmai în faptul că aceștia își asumă în mod liber vocația de a exprima în cadrul familiei întemeiate de ei, relația de taină dintre Hristos și Biserica Sa. De aici, ar trebui să conștientizăm înalta chemare reprezentată de actul căsătoriei, în timp ce concubinajul, nu numai că exprimă o stare nefirească, ci și una decăzută din punct de vedere moral.

C. Avortul

Avortul (în latină: ab „fără”, ortus „naștere”), înseamnă întreruperea sarcinii prin eliminarea fătului (spontană sau provocată) din cavitatea uterină înainte de termenul de gestație și având drept efect moartea fătului.

Avortul poate fi *natural* (sau spontan), atunci datorită unor cauze anatomo-fiziologice. Cauzele avortului spontan sunt: afecțiuni generale, afecțiunile uterine, afecțiuni ale embrionului, traumatisme sau în urma unor abuzuri domestice, victima poate fi lovită sau accidentată;

Avortul la cerere este subiectul a numeroase controverse și ridică probleme de ordin moral. Opoziția împotriva avortului vine de multe ori din partea organizațiilor religioase. O astfel de opoziție religioasă poate fi controversată într-un stat secular (fără religie oficială de stat). La fel de controversate sunt și argumentele de tip demografic, prin care se pune presiune pe femei să facă copii, chiar împotriva voinței lor.

Avortul, reprezintă una dintre cele mai mari probleme de integritate creștină în rândul familiei secolelor XX și XXI și cu siguranță și poate și a celor următoare, situație ce macină și distruge oameni, familii și națiuni, ba mai mult îi determină pe cei căsătoriți să vadă în relația dintre bărbat și femeie numai plăcerea, înlăturând obligațiile familiale.

Dacă până nu demult lumea trăia sub îndemnul biblic: „creșteți, înmulțiți-vă și umpleți pământul”, astăzi tot mai mulți fug de acest îndemn urmându-și instinctul într-o manieră hedonistă.

Sindromul suprapopulării sau a extincției populației sperie tot mai multe familii, influențând numărul de copii ce se vor naște. În cazul în care au ajuns la limita propusă, limită ce nu depășește astăzi 1-2 copii, se ia în calcul *avortul* care nu e altceva decât un asasinat, de care cei mai mulți nu-s conștienți, din pricina faptului că nu au fost educați și informați în acest sens.

Din nou, este nevoie de o educație moral-religioasă în rândul tinerilor în privința valorilor fundamentale unde trebuie conștientizați că din momentul unirii spermatozoidului cu ovulul, este vorba despre o ființă vie integrală.²⁶

Libertatea și lejeritatea tratării subiectului în cauză în tot mai multe țări printre care și România îngreunează și mai mult, moral vorbind, problema în speță. Există într-adevăr cazuri în care viața mamei este pusă în pericol și atunci este clar că se impune avortul, dar de foarte multe ori

26 John Breck, *Darul sacru al vieții*, Editura Patmos, Cluj Napoca, 2001, p. 102.

nu este la mijloc sănătatea sau viața mamei, ci doar alte chestiuni de ordin social, economic etc. ce nu pot fi puse în balanță cu libertatea de a se comite crimă, *poate singura crimă permisă și legală*, ce transformă statisticile într-un tablou înspăimântător.

În România, între anii 1958-2018 există înregistrate 22.091.778 avorturi²⁷, în contextul în care în perioada comunistă nu există o raportare corectă (e mult redusă), asta indicând o realitate foarte tristă pentru un popor creștin, o realitate care doare din toate punctele de vedere.

D. Migrația

Este un fenomen actual, apărut în România prin anii '90 și intensificat în anii 2000, care ridică foarte multe probleme societății, atât în ce privește stabilitatea familiei, cât și educația copiilor ce au părinți plecați la muncă în străinătate.

Migrația este unul dintre factorii care influențează scăderea populației, ca migrație internă (din zonele rurale slab dezvoltate spre orașe cu dinamism economic) și mai ales cea externă. Orice strategie de reconstrucție a societății românești, de dezvoltare durabilă a țării are ca element central populația, iar orice încercare de elaborare a acestora fără măsuri de redresare a stării demografice este sortită eșecului.

Migrația doar a unei jumătăți din familie (un membru al familiei a plecat la muncă, restul rămânând în țară) a creat o problemă reală în creștinismul contemporan în special în România, la nivelul tuturor cultelor creștine. Deși românii sunt cei mai mulțumiți de viață de familie, peste 83% dintre cei ce au răspuns la un sondaj, au indicat familia ca motiv al fericirii lor și având în România are una dintre cele mai scăzute rate ale divorțurilor din Uniunea Europeană, loialitatea din interiorul familiei nu mai este la fel de ridicată ca în trecut.

Aproape că în fiecare familie există cel puțin o rudă apropiată în diaspora. Dacă acest membru al familiei reușește integrarea într-o altă societate, devine un susținător financiar și un centru de cristalizare pentru formarea unei mici comunități acolo. Însă de multe ori distanțarea aceasta se concretizează în acte de infidelitate, înstrăinare, divorț, etc. Fenomenul acesta creează și alte scenarii nefavorabile familiei și bisericii: un

27 Min. Sănătății (Centrul de Statistică și Informatică în Sănătatea Publică); Inst. Național de Statistică (Anuarul Statistic al României); UNICEF Regional Office for CEE/CIS în <https://provitabucuresti.ro/docs/stat/statistici.avort.ro.pdf>.

părinte rămâne în țară cu copiii, iar celălalt lucrează în străinătate, unde furat de mirajul financiar și posibilitatea locurilor de muncă, pune viața religioasă pe un loc secundar, poate chiar terțiar.

Un alt scenariu cu implicații și mai grave este acela în care ambii părinți pleacă în Occident la muncă, iar copiii rămân în grija bunicilor, neamurilor, fapt ce atrage după sine alte consecințe grave: copiii devenind privați de dragostea ambilor părinți, de suportul fizic, moral, educațional etc. Chiar dacă vor fi stimulați financiar nu va mai exista ceva să-I direcționeze, să îi oprească în anumite momente sau să le ofere posibilitatea de a discerne.

Rezultatul cel mai probabil va fi scindarea familiei prin separarea părinților de copii, ce aduce și mai multă fragilitate și scade potențialul vieții religioase, copiii nu mai frecventează biserica, la fel și părinții, pe motiv că programul de muncă nu le permite.

Dacă nu va exista o poziție clară din partea liderilor și a formatorilor de opinie, rezultatul va fi și mai negative decât îl vedem acum, va fi catastrofal.

Atitudini corecte de implementare a valorilor creștine în familie

Efectele secularizării religiei asupra familiei au un rol foarte important în societatea contemporană. La fel cum Gibbon descria demnitatea și sfințenia căminului, Titu Maiorescu spunea că *acolo unde poporul nu are simbolul căsniciei și al vieții de familie, puteți prevesti decăderea lui*.²⁸

Potrivit perspectivei religioase²⁹, familia, reprezintă laboratorul de formare sau mai bine spus, de descoperire, pentru copii, a universului divino-uman, în timp ce *educația religioasă* primită la școală nu poate fi eficientă decât dacă ambianța familială, mediul în care trăiesc copiii, intră în confruntare cu cele auzite la școală. Astfel că, dacă la orele de religie, sau la biserică, de exemplu, copiii învață că este o greșeală și chiar un păcat în fața lui Dumnezeu, adulterul, minciuna, insulta, furtul, iar la părinți ei văd contrariul, atunci confuzia lor va fi fără ieșire.

Cele mai multe studii arată că de obicei tinerii resping religia nu pentru că nu au înțeles doctrinele bisericii sau pentru că nu le-au găsit

28 V. Constantinescu-Galiceni, *Sociologia Comunităților Rurale*, Editura Fundația Romania de Măine, București, 2007, p. 196.

29 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Familia – loc hărăzit de Dumnezeu pentru formarea caracterului", *Argeșul ortodox*, Curtea de Argeș, anul X, nr. 514, p.5.

valide ci pentru că nu au găsit în ea un cadru emoțional potrivit care să-i satisfacă.

Respingerea religiei și a valorilor religioase se produce la nivelul emoțional, și nu la cel rațional, acest lucru realizându-se de cele mai multe ori din motive care nu au de-a face cu învățăturile teoretice religioase ci mai degrabă cu trăirea zilnică a adulților care reprezintă religia.

Astfel că „rebeliunea religioasă sau erezia adolescentă este cel mai adesea o problemă emoțională cu autoritatea, decât una autentic intelectuală”.³⁰ Societatea s-a schimbat foarte mult în ultimul timp, iar aceste generații tinere, sunt astăzi adulți cu o altă ordine a priorităților, cu valori și comportamente din ce în ce mai deviate și mai proeminente. Se impune o infuzie cu valori reale asupra societății contemporane, dar această lucrare stă în mâna câtorva categorii ce o pot realiza.³¹

Tabel – Valorile moral-religioase în viziunea creștină³²

VALORI MORAL-RELIGIOASE UNIVERSALE	VALORI SPECIFICE RELIGIEI
Valori de bază	Virtuți (valori) cardinale
Dumnezeu	Înțelepciunea
Biblia	Cumpătarea
Valori fundamentale	Tăria
Binele	Curajul
Dreptatea	
Datoria	Virtuți (valori) majore
Sinceritatea	Puritatea
Fericirea	Generozitatea
	Hărnicia
Valori teologice	Răbdarea
Iubirea / Dragostea	Bunătatea
Credința	
Speranța / Nădejdea	Virtuți (valori) morale
	Umilința
	Blândețea
	Pacea
	Mila
	Simplitatea

30 Roger Dudley, *Why teenagers reject religion*, R & H Publishing Association, Washington, 1978, p. 55.

31 Dan Tănăsescu, *Cine poate schimba societatea?*, 06 ian. 2011, <http://dantanasescu.ro>.

32 Tabel alcătuit din perspectiva teologică a valorilor și virtuților creștine; *Encyclopedia Catholica*.

În tabelul de mai sus regăsim o serie de valori ce ar trebui să caracterizeze orice individ, familie sau societate care se pretinde creștină. Din acestea vor deriva și alte valori latente ce vor asigura un *echilibru spiritual, moral, social* și vor accentua *sentimentul de fericire* (o valoare fundamentală) în viața celor ce le vor practica.

Remedii spirituale

- ✦ Pentru a fi fericite, familiile trebuie să aibă și păstreze comuniunea cu Dumnezeu, Cel ce a întemeiat familia. După cum un aparat nu funcționează decât conectat la sursa de curent electric, nici familia nu poate funcționa bine fără Dumnezeu, călăuzirea Lui, implicarea și ajutorul Lui.
- ✦ Este foarte important ca fiecare membru al familiei să aibă o viață de rugăciune (1Tesaloniceni 5:17), cât și ca familiile să se roage zilnic împreună, să aibă momente de părtășie spirituală cu Dumnezeu și între ei. Ei trebuie să se roage unii pentru alții, să se susțină reciproc în rugăciune. Membrii familiei se vor respecta unul pe altul dacă mai întâi Îl respectă pe Dumnezeu și poruncile Lui, ca apoi Dumnezeu să-i cinstească pe cei care Îl cinstesc pe El (1Samuel 2:30).
- ✦ Familiile vor fi fericite, dacă vor studia Biblia, dacă personal se vor hrăni din Cuvântul lui Dumnezeu, ca apoi să-i hrănească și pe alții. Dacă vor studia împreună Biblia, aceasta îi va ajuta să se vadă permanent în lumina lui Dumnezeu viața lor de familie (Psalmi 119:105), să evite capcanele, pericolele și permanent să se corecteze după sfatul lui Dumnezeu. Studiul Bibliei în familie va întări legătura cu Dumnezeu și legătura familiei, făcând-o să fie cu adevărat fericită, după cum este scris: „*Ferice de cei fără prihană (integri) în calea lor, care umblă întotdeauna după Legea Domnului.*” (Psalmii 119:1)

Remedii sociale

- ✦ Programe de integrare și consiliere creștină a tinerelor familii.
- ✦ Cursuri, seminare și teme pentru familie susținute periodic de liderii religioși în programele bisericii.
- ✦ Suport real și oportun pentru familiile aflate în criză

- ✦ Atașamentul comunității față de familiile vulnerabile.
- ✦ Educația temeinică, de la cele mai fragede vârste, este esențială pentru viitoarea evoluție a copiilor. De aceea, este foarte important ca părinții creștini să fie lămurii, acolo unde se impune, asupra îndatoririlor pe care le au de a asigura copiilor o educație corespunzătoare.
- ✦ Întrucât există încă multe situații în care tineri, mai ales din mediul rural, nu-și pot continua studiile din cauza veniturilor modeste ale familiei, este necesar ca liderii religioși, în cooperare cu autoritățile locale, să ofere un sprijin moral, spiritual și material acestora.
- ✦ Înființarea de centre de zi sau instituții private de învățământ creștin calitativ în care să se poată oferi nu numai un sprijin material, cât, mai ales, un mediu educativ copiilor proveniți din familiile dezorganizate, sărace, monoparentale, în parteneriat cu autoritățile locale și cu cei interesați de viitorul societății noastre.
- ✦ O atenție sporită acordată schimbării mentalității tinerilor, marcată de teribilism și de spirit de frondă, ca rezultat al unei concepții greșite despre libertate și ca efect al preluării unor modele greșite de comportament din industria de divertisment și mass-media.

Concluzii

Omul contemporan tânjește după o aprobare strict socială și uneori strict individuală, a comportamentului său, chiar și în momente în care imperatiile teologice sunt discreditate; sentimentul imperativului etic dispare pe rând din toate domeniile vieții, nu se mai insistă asupra respectării principiilor durabile, iar sufletul omului din secolul al XXI-lea nu se mai hrănește cu valori obiective și eterne, ci se mulțumește cu *simple rămășițe valorice*.

Dizolvarea, precum și pierderea valorii vieții umane este o realitate nu numai în acest agregat, ci și la nivel de individ în societate, iar dispariția constrângerilor valorilor moral-religioase fundamentale a secat viața de sens și de sentimentul unui destin concret. De fapt, fibrele moralității s-au erodat în societatea contemporană din cauză că ele s-au deteriorat în primul rând în prima biserică umană: *familia*. Evoluțiile înregistrate demonstrează că *modelele cultural-valorice*, și nu *factorul economic*, sunt cele mai importante în trasarea modelelor familiale.

Formarea familiei are un rol important în materializarea valorilor moral-religioase, mai ales dacă ambii soți aparțin aceleiași confesiuni religioase, în timp ce apariția copiilor crește puternic practica religioasă a părinților. De asemenea, familia reprezintă primul cadru de dezvoltare al valorilor religioase individuale și chiar colective. Se impune o reformă radicală de revenire la valorile religioase creștine³³, acelea care pot readuce comportamentele individuale, familiale, sociale, pe făgașurile normalității umane.

Valorile familiei tradiționale românești sunt centrate, de fapt, pe o formă indisolubilă de iubire și atașament emoțional. Totodată, se remarcă dragostea de țară și de pământul strămoșesc, solidaritatea și dedicarea pentru cauze comune în vederea asigurării unui climat familial și social de stabilitate și siguranță, precum și cultivarea de atitudini din care rezultă satisfacerea nevoilor emoționale și spirituale, cum sunt: *religiozitatea, altruismul, bunătatea, compasiunea și toleranța, adevărul, sinceritatea*.

Opusă, dar nu totalmente, familiei tradiționale, este *familia modernă*, care se bazează pe individualism ca principiu esențial, fapt care explică disocierea nucleului familial, prin creșterea spectaculoasă, de la an la an, a numărului de divorțuri și toleranța din ce în ce mai mare față de acest fenomen social. Pe lângă avantajele aduse de individualism, ca element de modernitate în societatea românească, apar noi provocări și conflicte generate de schimbarea permanentă a sistemelor de referință valorică, obediența și conformismul devenind complet nefuncționale odată ce femeia a căpătat independență economică, iar copiii, un mai mare control asupra propriului destin.

Problema statutului familiei în societatea secolului XXI nu este încă tranșată; deși există căutări și forme multiple de substituție, nu se întrevide nici soluție clară nici măcar la țările mai avansate în acest domeniu, ci „acolo unde căsătoria pierde mai mult teren, se inventează *forme de coabitare instituționalizate*, care încearcă a fi asimilate căsătoriei și tratate sociologic și demografic în același mod.”³⁴

În societățile occidentale se constată o tendință clară de scădere a numărului căsătoriilor și de amânare a lor, datorită influenței mass-media care promovează conflictele intrafamiliale, modelul nupțial românesc

33 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Ridică un altar în familia ta!”, în Argeșul ortodox, Curtea de Argeș, anul XI, nr. 525, p.5.

34 Traian Rotariu, *Demografie și sociologia populației*, Polirom, Iași, 2003, p. 173.

se caracterizează prin universalitatea căsătoriei și printr-o vârstă medie la prima căsătorie destul de scăzută. Chiar dacă în Occident se extind modelele familiale alternative, între care cele mai răspândite sunt *coabitările* informale și *celibatul*, în România acestea sunt fenomene deși sunt în creștere, familia-nucleu rămâne dominantă.

În concubinaj se urmărește satisfacția sexuală și fuga de responsabilități. Diferența dintre căsătorie și concubinaj (pe lângă cea religioasă, morală etc.) constă în aceea că concubinajul este marcat de o fragilitate sporită accentuată de motivații de ordin psihologic, în care cei doi cred că se găsesc într-o căsătorie de probă, încercare, căutare unei potriviri de caracter etc., dar din păcate de cele mai multe ori această coabitare eșuează într-un mod lamentabil.

Realitatea infidelității e posibilă poate și din pricina nenumăratelor posibilități ce le oferă cadrul actual al societății; viața modernă și avântul fulminant al tehnologiei au făcut ca definiția și gama infidelităților să-și mărească orizontul și numărul. De la banalele SMS-uri, chat-uri, forum-uri, literatura și materiale pornografice și până la cadrul unei aventuri clasice toate sunt unelte ce facilitează și contribuie negativ la realizarea de facto a infidelităților conjugale.

De multe ori alte religii pun următoarea întrebare creștinismului: *Acceptă Creștinismul avortul?* Răspunsul ar trebui să fie foarte categoric: *Nu, deoarece avortul are aceeași gravitate ca și crima*, cu anumite excepții care nu fac altceva decât să întărească regula, între care și cazul în când trebuie să se facă o alegere între viața mamei și a copilului, în acest caz devenind admisibil moral să se acorde prioritate mamei³⁵.

La final am putea spune că instituția familiei va dura probabil, atâta timp cât înmulțirea populației se va face prin mijloace tradiționale și câtă vreme procrearea va aparține domeniului vieții private. Poate că un subiect viitor în cercetare îl poate reprezenta tendințele actuale de fertilitate care conform demografului Gilles Pison, specia sau măcar anumite populații riscă să fie amenințate cu dispariția, riscând ca situația familiei să suporte o schimbare radicală.³⁶

Dacă omenirea nu îmbrățișează din nou valorile biblice, realitățile fundamentale ale creștinismului, îi mai rămâne prea puțină speranță

35 John Breck, *op. cit.*, p. 104.

36 Gilles Pison, *Pres de la moitié de jumeaux naissent en Afrique, Population & Societes*, Sept. 2000, nr. 360

morală de a distinge între rău și bine, la nivel ontologic. Valorile umane, indiferent de nuanța lor (socială, culturală, morală, religioasă) sunt în principal transmise prin *modelare și prin exemplu*.

Chiar și arta, cea care sensibilizează simțurile și înobilează omul, dacă e lipsită de Dumnezeu, nu e artă – o putem numi divertisment, profesionalism, performanță, dar nicidecum *artă*.³⁷ Astfel că, „în procesul de constituire al artei și de creație a operelor artistice, rolul principal îl joacă anumite atitudini și valori, conștiente și inconștiente, de care spiritul uman e călăuzit în afară de orice relațiune cu natura.”³⁸

Poate că rugăciunea lui Iisus (*orală, mentală și în Duh*), analizată în profunzime de Serghei Bulgakov, ar trebui să ne fie model și exemplu contemporan, deoarece infinitatea rugăciunii este pe măsura fericirii, ce se relevă în momentul când mintea se unește cu inima³⁹, însă fugind de responsabilitate morală de a alege conștient și deliberat valorile în care să se încreadă și să facă rabat de la ascultarea și experimentarea acestora, generația prezentă se îndreaptă cu pași grăbiți spre un punct terminus.

Nu putem separa spiritualitatea de celelalte aspecte ale vieții, deoarece ea pătrunde și infuzează toate celelalte domenii. Astfel, relația noastră cu Dumnezeu ne permite să ne găsim adevărata identitate, adevăratul înțeles și însăși viața.

Personal, cred că este vremea să luăm atitudine și să demonstrăm că familia – *mica biserică* – este mai importantă decât o coabitare sau o chemare financiară a Occidentului. Problemele cu care se confruntă familia creștină nu se rezumă numai la cele prezentate în această lucrare, ci sunt mult mai multe și diferite ca prioritate, efecte sau consecințe, însă ceea ce trebuie reținut este faptul că, dacă s-ar lua atitudine într-un mod și mai serios în rezolvarea problemelor mari, ar dispărea din grafic multe dintre cele mai puțin periculoase.

Concluzia la care am ajuns este aceea că bunăstarea unei familii și vitalitatea ei, este strâns legată de valorile moral-religioase pe care aceasta le îmbrățișează. În sprijinul rezultatului respectiv, se aliază rata divorțurilor într-o continuă creștere, consilierea familială din ce în ce mai solicitată, numărul crescut al copiilor cu un singur părinte și multe alte efecte ale „valorilor” (non-valorilor) familiei contemporane.

37 Dan Puric, *Cine suntem*, Editura Platytera, București, 2008, p. 15.

38 Lucian Blaga, *Zări și etape*, Editura Pentru Literatură, București, 1968, p. 58.

39 Nicu Gavriluță, *Mentalități și ritualuri magico-religioase*, Editura Polirom, Iași, 1998, p. 105.

Pe acest fundal al noilor provocări seculare ce amenință familia, trebuie să apară curajul *familiei bisericii* de a se implica pe deplin în problematicile acesteia și de a căuta soluții actuale care să garanteze „supraviețuirea” *familiei creștine în societatea secolului XXI*.

Bibliografie

- ✦ Blaga, Lucian, *Zări și etape*, Editura Pentru Literatură, București, 1968
- ✦ Breck, John, *Darul sacru al vieții*, Editura Patmos, Cluj Napoca, 2001
- ✦ Bulgaru Maria, *Sociologie, vol. II*, CE USM, Chișinău, 2003
- ✦ Constantinescu-Galiceni, V., *Sociologia Comunităților Rurale*, Editura Fundația Romania de Mâine, București, 2007
- ✦ Dudley, Roger, *Why teenagers reject religion*, R & H Publishing Association, Washington, 1978
- ✦ Durant, Will, Simon and Schuster, *The Story of Civilization, Caesar and Christ*, NY, 1975
- ✦ Evola, J., *Metafisica Del Sesso*, Roma, Edizioni Mediteranee, Editura Humanitas, București, 1994
- ✦ Fishbein, M., I. Ajzen, *Belief, Attitudes, Intention and Behaviour – An introduction to Theory and Research*, Wesley Publishing Company, Massachussets: Addison, 1975
- ✦ Gavriluță, Nicu, *Mentalități și ritualuri magico-religioase*, Editura Polirom, Iași, 1998
- ✦ Hunt, L., *Revoluția franceză și viața privată*, volumul V, Editura Meridiane, București, 1995
- ✦ Jung, C. G., *Căsătoria ca relație psihologică*, volumul III, Editura Anima, București, 1994
- ✦ Necula, N. D., *Familia azi. Probleme pastorale și sociale*, în revista „Glasul Bisericii”, 2001
- ✦ Pison, Gilles, *Pres de la moitie de jumeaux naissent en Afrique, Population & Societes*, 2000
- ✦ Puric, Dan, *Cine suntem*, Editura Platytera, București, 2008
- ✦ Rotariu, Traian, *Demografie și sociologia populației*, Polirom, Iași, 2003
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, „Plea for Human Dignity”, *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, Vol. 1, No.1, Year 2016, pp. 29-43.

- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, „Familia – loc hărăzit de Dumnezeu pentru formarea caracterului”, *Argeșul ortodox*, Curtea de Argeș, anul X, nr. 514, 2011.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, „Familia, o grădină a Domnului”, *Argeșul ortodox*, Curtea de Argeș, anul IX, nr. 468, 2010.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, „Ridică un altar în familia ta !”, *Argeșul ortodox*, Curtea de Argeș, anul XI, nr. 525, 23-29 oct. 2011.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, „Să nu treci pe interzis în familia ta!”, *Argeșul ortodox*, Curtea de Argeș, anul X, nr. 521.
- ✦ *Viața de familie (pedagogia încrederii, relațiile dintre frați, psihologia supărării, despre libertate și ascultare, despre educație)*, trad. Adrian Tănase-Vlas, București, Ed. Cartea Ortodoxă, 2009
- ✦ Voinea, Maria, *Familia și evoluția sa istorică*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1978
- ✦ *Encyclopedia Catholica*.
- ✦ Eurostat, Monitorul social.
- ✦ *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, art.16.
- ✦ Art. 304 Cod penal Adulterul Infracțiuni Contra Familiei | Vechiul Cod Penal actualizat.
- ✦ Codul Penal din 1968 - Adulterul.
- ✦ christianheadlines.com.
- ✦ <http://dantanasescu.ro>.
- ✦ <https://edition.cnn.com>.
- ✦ <https://monitorsocial.ro/data/credinta-religioasa-in-romania/>.
- ✦ <https://provitabucuresti.ro/docs/stat/statistici.avort.ro.pdf>.
- ✦ <https://www.pewresearch.org>.
- ✦ <https://www.thelocal.fr/20111007/1418>
- ✦ libertatea.ro.
- ✦ semneletimpului.ro.
- ✦ ziare.com.